

Broj: 03-02-1286/2024

Sarajevo, 29.08.2024. godine

**PARLAMENT FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE**

- Zastupnički dom -
gosp. Dragan Mioković, predsjedatelj
- Dom naroda -
gosp. Tomislav Martinović, predsjedatelj

Poštovani,

Sukladno članku IV.B.3.7.c) (III) Ustava Federacije BiH, a u vezi sa odredbama čl. 163, 164. i 165. Poslovnika Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 69/07, 2/08, 26/20 i 13/24) i čl. 155, 156. i 157. Poslovnika o radu Doma naroda Parlamenta Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 27/03, 21/09, 24/20 i 60/24), **radi razmatranja i prihvatanja, dostavljam Vam NACRT ZAKONA O ZAŠTITI PRIJAVITELJA NEPRAVILNOSTI U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**, koji je utvrdila Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na 40. sjednici, održanoj 29.08.2024. godine.

Nacrt zakona se dostavlja na službenim jezicima i pismima Federacije Bosne i Hercegovine.

S poštovanjem,

Privitak:

- Nacrt zakona na hrvatskom jeziku,
- Obrazac broj 1a,
- Izjava o usklađenosti,
- Obrazac broj 2,
- Obrazac A – Tablica usklađenosti za jedan propis i
- Obrazac IFP-NE

**Co: Federalno ministarstvo pravde
gosp. Vedran Škobić, ministar**

Co: pravduet

Handwritten scribbles or faint markings, possibly including the number '10' and some illegible characters.

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA

„E1“

NACRT

ZAKON
O ZAŠTITI PRIJAVITELJA NEPRAVILNOSTI U FEDERACIJI BOSNE I
HERCEGOVINE

Sarajevo, kolovoz 2024. godine

ZAKON
O ZAŠTITI PRIJAVITELJA NEPRAVILNOSTI U
FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.
(Predmet zakona)

Ovim zakonom uređuje se zaštita prijavitelja nepravilnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), postupci prijave nepravilnosti, opseg zaštite prijavitelja nepravilnosti, postupci zaštite prava prijavitelja nepravilnosti, obveze subjekata na koje se ovaj zakon odnosi, kao i druga pitanja od značaja za zaštitu prijavitelja nepravilnosti.

Članak 2.
(Usklađenost s europskom pravnom stečevinom)

Ovim zakonom se u zakonodavstvo Federacije djelomično preuzima Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća, Pročišćeni tekst od 11. ožujka 2024. godine, o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije (SL L 305, 26.11.2019.).

Članak 3.
(Svrha zakona)

Ovim zakonom osigurava se učinkovit sustav zaštite prijavitelja nepravilnosti od bilo kojeg oblika ugrožavanja ili povrede prava prijavitelja i drugih osoba koje, sukladno ovom zakonu, uživaju zaštitu, koja bi mogla biti u svezi sa prijavom nepravilnosti kojima se povrjeđuje javni interes, uključujući i prijavu nepravilnosti koja se odnosi na poduzimanje koruptivnih radnji, kršenje ljudskih prava, kao i zlouporabu službenih ovlasti ili službenog položaja.

Članak 4.
(Značenje izraza)

Pojedini izrazi u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

a) „**prijava nepravilnosti u Federaciji**“ je otkrivanje informacija o povredi prava koja se odnosi na sljedeća područja: javnu nabavu, financijske usluge, proizvode i tržišta, sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma, sigurnost i sukladnost proizvoda,

sigurnost prometa, zaštitu okoliša, zaštitu od zračenja i nuklearnu sigurnost, sigurnost hrane i hrane za životinje, zdravlje i dobrobit životinja, javno zdravlje, zaštitu potrošača, zaštitu privatnosti i osobnih podataka, te sigurnost mrežnih i informacijskih sustava, uključujući i informacije o korupciji, kršenju ljudskih prava, zlouporabi službenih ovlasti ili službenog položaja.

b) „**interno prijavljivanje nepravilnosti**“ je prijavljivanje kojim prijavitelj obavještava odgovornu ili ovlaštenu osobu o saznanjima temeljem kojih ima razumno uvjerenje da je u radnom okruženju nepravilnost iz točke a) ovoga članka pokušana, izvršena ili je u tijeku,

c) „**eksterno prijavljivanje nepravilnosti**“ je prijavljivanje kojim prijavitelj obavještava organe nadležne za provedbu inspekcijskog nadzora, organe unutarnjih poslova, tužiteljstva, tijela za borbu protiv korupcije i drugih nepravilnosti i druge organe u Federaciji o saznanjima temeljem kojih ima razumno uvjerenje da je u radnom okruženju nepravilnost iz točke a) ovoga članka pokušana, izvršena ili je u tijeku,

d) „**javno razotkrivanje**“ je objavljivanje informacija o nepravilnostima iz točke a) ovoga članka putem sredstava javnog informiranja ili na drugi način činjenja javno dostupnim informacija o nepravilnosti koja je pokušana, izvršena ili je u tijeku.

e) „**prijavitelj**“ je fizička osoba koja prijavljuje ili javno razotkriva informacije o povredama koje su stečene u okviru svojih aktivnosti povezanih s poslom,

f) „**prijaviteljev pomagač**“ je fizička osoba koja pomaže prijavitelju u postupku prijavljivanja u radnom okruženju, čija bi pomoć trebala biti povjerljiva,

g) „**radno okruženje**“ su profesionalne aktivnosti u javnom ili privatnom sektoru u okviru kojih, neovisno o prirodi tih aktivnosti, osobe stječu informacije o nepravilnostima i u okviru kojih bi te osobe mogle doživjeti osvetu ako prijave takve nepravilnosti, uključivši situaciju kada je aktivnost u međuvremenu prestala ili neposredno treba ili je trebala započeti. Takve aktivnosti posebno uključuju:

- osobe u radnom odnosu,
- osobe koje imaju položaj samozaposlenih osoba,
- imatelje dionica i poslovnih udjela, kao i osobe koje su članovi upravnog, upravljačkog ili nadzornog tijela gospodarskog društva, uključujući neizvršne članove, te volontere i plaćene ili neplaćene vježbenike,
- osobe koje rade pod nadzorom i u skladu s uputama ugovaratelja, podugovaratelja i dobavljača i
- osobe koje na bilo koji način sudjeluju u djelatnostima pravne ili fizičke osobe,

h) „**prijavljena osoba**“ je fizička ili pravna osoba koja je u prijavi ili pri javnom razotkrivanju navedena kao osoba koja je počinila povredu ili s kojom je ta osoba povezana,

i) „**osveta**“ znači svaka izravna ili neizravna štetna radnja ili propust u radnom okruženju potaknuta internim ili eksternim prijavljivanjem ili javnim razotkrivanjem, a uzrokuje ili može uzrokovati neopravdanu štetu prijavitelju,

j) „**odgovorna osoba**“ je osoba u organu javne vlasti, gospodarskom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je, s obzirom na njenu dužnost ili temeljem posebne ovlasti, povjeren određeni krug poslova koji se odnose na primjenu zakona ili podzakonskih propisa, ili općeg akta organa javne uprave, gospodarskog društva ili druge pravne osobe u upravljanju i rukovanju imovinom, ili se odnose na rukovođenje proizvodnjom ili nekom drugom gospodarskom djelatnošću ili na nadzor nad njima,

k) „**ovlaštena osoba**“ je osoba ovlaštena od strane odgovorne osobe za postupanje po prijavama prijavitelja nepravilnosti,

l) „**povezanom osobom**“ smatraju se pomagači prijavitelja nepravilnosti, srodnici, kolege i sve druge osobe povezane s prijaviteljem nepravilnosti koje bi mogle pretrpjeti osvetu u radnom okruženju, pravni subjekti u vlasništvu prijavitelja nepravilnosti, za koje prijavitelji nepravilnosti rade ili s kojima su prijavitelji na drugi način povezani u radnom okruženju,

m) „**razumno uvjerenje**“ postoji ako je prijavitelj nepravilnosti imao opravdan razlog vjerovati da su prijavljene informacije o povredama istinite u trenutku prijave i da su te informacije obuhvaćene područjem primjene.

Članak 5. (Načelo društvene odgovornosti)

Svaka osoba ima pravo prijaviti bilo koji oblik kršenja zakona ili propisa u javnom ili privatnom sektoru za koji sazna na neposredan ili posredan način. Prijavljivanjem nepravilnosti u smislu ovoga zakona se ne smatra prenošenje glasina ili informacija koje su već objavljene u sredstvima javnog informiranja, izuzev ako je prijavitelj nepravilnosti bio izvor takve informacije.

Članak 6. (Načelo zaštite prijavitelja nepravilnosti)

(1) Prijavitelj nepravilnosti ima pravo na zaštitu ako:

- a) izvrši interno ili eksterno prijavljivanje nepravilnosti ili javno razotkrije informaciju o nepravilnosti,
- b) bi u trenutku prijavljivanja nepravilnosti, na temelju raspoloživih podataka, u istinitost informacije povjerovala osoba sa prosječnim znanjem i iskustvom kao i prijavitelj nepravilnosti.

(2) Pod uvjetima iz stavka (1) ovoga članka pravo na zaštitu ima i anonimni prijavitelj čiji identitet naknadno bude otkriven.

(3) Pravo na zaštitu kao prijavitelji nepravilnosti imaju i osobe koje nisu prijavile nepravilnost, ali su učinile vjerojatnim da je prema njima poduzeta osveta.

(4) Pravo na zaštitu u smislu stavka (3) ovoga članka uživaju:

- a) povezane osobe,
- b) osobe pogrešno označene kao prijavitelji nepravilnosti ili pogrešno označene kao osobe povezane sa prijaviteljem nepravilnosti,
- c) osobe koje su u vršenju službene dužnosti dostavile informaciju,
- d) osobe koje traže podatke u svezi sa informacijom.

Članak 7. (Načelo obveznosti postupanja po prijavi nepravilnosti)

U slučaju prijave nepravilnosti, odgovorna ili ovlaštena osoba dužna je poduzeti sve mjere u cilju otkrivanja, sprječavanja i suzbijanja štete, kao i mjere za zaštitu prijavitelja nepravilnosti i drugih osoba koje sukladno ovom zakonu uživaju zaštitu od štetnih radnji i njihovih posljedica.

Članak 8.
(Načelo žurnosti)

Postupak u svezi sa zaštitom prijavitelja nepravilnosti je žuran i provodi se bez odlaganja.

Članak 9.
(Načelo zabrane sprječavanja prijavljivanja nepravilnosti)

Zabranjeno je sprječavanje prijavljivanja nepravilnosti, a svaka odredba općeg ili pojedinačnog akta kojom se sprječava prijavljivanje nepravilnosti ne proizvodi pravni učinak.

Članak 10.
(Načelo zabrane zlouporabe prijavljivanja nepravilnosti)

- (1) Zabranjena je zlouporaba prijavljivanja nepravilnosti.
- (2) Zlouporabu prijavljivanja nepravilnosti naročito vrši osoba koja dostavi informaciju za koju je u momentu podnošenja prijave znala da je lažna.
- (3) Osoba protiv koje je podnesena lažna prijava nepravilnosti ima pravo na naknadu štete u skladu sa općim pravilima o naknadi štete.

II. PRIJAVLJIVANJE NEPRAVILNOSTI

Članak 11.
(Pojam prijave nepravilnosti)

- (1) Prijava nepravilnosti je pisano ili usmeno obavještenje koje sadrži podatke o nepravilnostima iz članka 4. točka a) ovoga zakona.
- (2) O usmeno podnesenoj prijavi nepravilnosti odgovorna, odnosno ovlaštena osoba dužna je sačiniti zapisnik kojeg prijavitelj nepravilnosti može ovjeriti vlastoručnim potpisom.

Članak 12.
(Sadržaj prijave)

- 1) Prijava nepravilnosti sadrži:
 - a) opis činjenja ili nečinjenja koje predstavlja nepravilnost iz članka 4. točka a) ovoga zakona,
 - b) saznanja i okolnosti temeljem kojih prijavitelj nepravilnosti ima razumno uvjerenje da je nepravilnost iz članka 4. točka a) ovoga zakona pokušana, izvršena ili je njeno izvršenje u tijeku, uključujući i priloge kojima potkrepljuje navode prijave,
 - c) prijava može sadržavati i podatke o osobi za koju postoji razumno uvjerenje da je izvršila nepravilnost iz članka 4. točka a) ovoga zakona, ukoliko prijavitelj nepravilnosti ima informacije o tome u momentu podnošenja prijave.

(2) Prijava može sadržavati vlastoručni potpis i druge podatke o prijavitelju nepravilnosti.

Članak 13.
(Zaštita osobnih podataka prijavitelja nepravilnosti)

(1) Odgovorna ili ovlaštena osoba dužna je štiti osobne podatke prijavitelja nepravilnosti ili povezane osobe, odnosno podatke temeljem kojih se može otkriti njihov identitet, osim ako se pisano suglase s otkrivanjem tih podataka, a sukladno zakonu koji uređuje zaštitu osobnih podataka.

(2) Svaka osoba koja sazna podatke iz stavka (1) ovoga članka, dužna je štiti te podatke.

(3) Odgovorna ili ovlaštena osoba dužna je prilikom prijema informacije obavijestiti prijavitelja nepravilnosti da njegov identitet može biti otkriven nadležnom organu ako bez otkrivanja identiteta prijavitelja nepravilnosti ne bi bilo moguće postupanje tog organa, kao i obavijestiti ga o mjerama zaštite sudionika u kaznenom postupku.

(4) Ako je u tijeku postupka nužno otkriti identitet prijavitelja nepravilnosti, odgovorna ili ovlaštena osoba dužna je prethodno o tome, prije otkrivanja identiteta, obavijestiti prijavitelja nepravilnosti.

(5) Podaci iz stavka (1) ovoga članka ne smiju se priopćiti osobi na koju se ukazuje u informaciji, osim ako posebnim zakonom nije drukčije propisano.

(6) Odgovorna ili ovlaštena osoba dužna je štiti osobne podatke anonimnog prijavitelja čiji identitet bude naknadno otkriven.

Članak 14.
(Vrste zaštićenog prijavljivanja nepravilnosti)

(1) Vrste zaštićenog prijavljivanja nepravilnosti su:

- a) interno prijavljivanje nepravilnosti,
- b) eksterno prijavljivanje nepravilnosti i
- c) javno razotkrivanje nepravilnosti.

(2) Prijavitelj nepravilnosti može nepravilnost prijaviti putem internog ili eksternog prijavljivanja nepravilnosti, a ima pravo i istovremeno podnijeti internu i eksternu prijavu nepravilnosti.

Članak 15.
(Interno prijavljivanje nepravilnosti)

(1) Internom prijavom nepravilnosti, prijavitelj obavještava odgovornu ili ovlaštenu osobu o saznanjima temeljem kojih ima razumno uvjerenje da je u radnom okruženju pokušana ili izvršena nepravilnost iz članka 4. točka a) ovoga zakona ili je njeno izvršenje u tijeku.

(2) Nakon prijema prijave odgovorna ili ovlaštena osoba dužna je prijavitelju u roku od sedam dana od dana primitka prijave izdati potvrdu o primitku.

(3) Ukoliko odgovorna ili ovlaštena osoba utvrdi da prijava nije potpuna pozvat će prijavitelja nepravilnosti da u roku od 15 dana prijavu nepravilnosti dopuni u skladu sa člankom 12. stavak (1) ovoga zakona.

(4) Ukoliko prijavitelj nepravilnosti ne dopuni prijavu u roku iz stavka (3) ovoga članka, odgovorna ili ovlaštena osoba će na temelju raspoloživih informacija odlučiti o daljnjem postupku po zaprimljenoj prijavi.

(5) Odgovorna ili ovlaštena osoba dužna je postupati i po anonimnim prijavama. Odgovorna ili ovlaštena osoba ne smije poduzimati radnje utvrđivanja identiteta podnositelja anonimne prijave nepravilnosti.

Članak 16. (Odgovorna i ovlaštena osoba)

(1) Odgovorna osoba u svakoj pravnoj osobi sa više od 30 radno angažiranih osoba odredit će ovlaštenu osobu zaduženu za prijem prijave nepravilnosti i vođenje postupaka ispitivanja osnovanosti prijave.

(2) U pravnoj osobi koja ima manje od 30 radno angažiranih osoba, obveze ovlaštene osobe preuzima odgovorna osoba.

(3) Rad i osposobljavanje ovlaštenih osoba u postupku po prijavama uredit će se općim aktom pravne osobe, sukladno zakonu, koji akt mora biti lako dostupan svim osobama iz radnog okruženja, razumljiv i učinkovit.

Članak 17. (Obveze odgovorne ili ovlaštene osobe)

(1) Odgovorna ili ovlaštena osoba dužna je:

- a) zaprimiti prijavu,
- b) bez odlaganja osigurati zaštitu osobnih podataka i anonimnost prijavitelja nepravilnosti,
- c) u roku od sedam dana od dana podnošenja prijave izdati potvrdu o primitku prijave iz članka 12. stavak (1) ovoga zakona,
- d) poduzeti radnje u cilju otkrivanja, sprječavanja i suzbijanja nepravilnosti na koje je ukazao prijavitelj nepravilnosti,
- e) bez odlaganja poduzeti mjere i aktivnosti kojima će se spriječiti ili otkloniti akt činjenja ili nečinjenja ako je utvrđeno nastupanje štetne radnje,
- f) poduzeti mjere na utvrđivanju disciplinske i materijalne odgovornosti osobe koja je ugrozila prava prijavitelja nepravilnosti, odnosno za koju je utvrđena odgovornost na temelju prijave nepravilnosti,
- g) u roku od 15 dana od dana podnošenja takvog zahtjeva, obavijestiti prijavitelja o mjerama i aktivnostima koje su poduzete po podnesenoj prijavi,
- h) omogućiti prijavitelju uvid u spis predmeta,
- i) prijavu bez odlaganja proslijediti nadležnom organu ukoliko sumnja da prijava ukazuje na izvršenje prekršaja ili druge nepravilnosti,
- j) prijavu bez odlaganja proslijediti nadležnom organu ukoliko sumnja da prijava ukazuje na izvršenje kaznenog djela,
- k) prijavitelja nepravilnosti najkasnije u roku od tri mjeseca od dana podnošenja uredne prijave obavijestiti o ishodu postupka,
- l) voditi evidenciju o zaprimljenim prijavama nepravilnosti i ishodima postupaka, te izvještavati o njima sukladno odredbama ovoga zakona.

(2) Postupanje sa prijavom u internom postupku prijavljivanja, način ostvarivanja prava podnositelja prijave, obveze odgovorne ili ovlaštene osobe i način izvještavanja propisat će se posebnim podzakonskim aktom kojeg donosi federalni ministar pravde.

Članak 18. (Eksterno prijavljivanje nepravilnosti)

(1) Ako posebnim zakonom nije propisan rok za postupanje po prijavi, organ kojem je podnesena eksterna prijava nepravilnosti dužan je bez odgode, a u svakom slučaju unutar sedam dana od primitka prijave, potvrditi taj primitak, osim ako je prijavitelj izričito zatražio suprotno ili ako nadležno tijelo opravdano vjeruje da bi se potvrdom primitka prijave ugrozila zaštita identiteta prijavitelja.

(2) Ukoliko organ iz stavka (1) ovoga članka nije nadležan za postupanje po prijavi dužan je u roku od osam dana od dana prijema prijavu dostaviti nadležnom organu i o tome obavijestiti prijavitelja nepravilnosti. Organ je pritom dužan štititi podatke o identitetu prijavitelja nepravilnosti, izuzev ukoliko prijavitelj da pisanu suglasnost da se podaci o njegovom identitetu mogu priopćiti nadležnom organu.

(3) Nadležni organ iz stavka (1) ovoga članka dužan je primijeniti mjere zaštite koje je prijavitelju nepravilnosti osigurao organ koji mu je prijavu uputio na nadležno postupanje.

(4) Nadležni organ dužan je prijavitelju nepravilnosti na njegov zahtjev pružiti informaciju o tijeku i radnjama poduzetim u postupku, u roku od tri mjeseca, a u složenim predmetima u roku od šest mjeseci.

(5) Nadležni organ dužan je prijavitelja nepravilnosti obavijestiti o ishodu postupka po njegovu okončanju, sukladno zakonu.

Članak 19. (Javno razotkrivanje nepravilnosti)

(1) Javno razotkrivanje nepravilnosti je otkrivanje nepravilnosti putem sredstava javnog informiranja ili na drugi način činjenja javnosti dostupnim informacije o nepravilnosti koja je pokušana, izvršena ili je njeno izvršenje u tijeku.

(2) Prijavitelj nepravilnosti koji javno razotkriva nepravilnost ima pravo na zaštitu sukladno ovom zakonu ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:

a) prijavitelj je prvo podnio internu prijavu nepravilnosti ili eksternu prijavu nepravilnosti ili istovremeno i internu i eksternu prijavu nepravilnosti, ali u roku propisanom ovim zakonom nisu poduzete odgovarajuće mjere kao odgovor na prijavu ili ako:

b) prijavitelj nepravilnosti ima razumno uvjerenje da:

- nepravilnost može predstavljati neposrednu ili očitu opasnost za javni interes, kao u slučaju krizne situacije ili rizika od štete velikih razmjera ili

- u slučaju eksternog prijavljivanja postoji rizik od osvete ili zbog posebnih okolnosti slučaja nije vjerojatno da će se nepravilnost djelotvorno ukloniti.

III. ZABRANA OSVETE I POSTUPCI ZAŠTITE PRIJAVITELJA NEPRAVILNOSTI

Članak 20. (Zabrana osvete)

(1) Nitko ne može biti izložen osveti zbog prijave nepravilnosti ili zato što je poduzeo radnje u svrhu prijavljivanja nepravilnosti, čak i ako se navodi prijave naknadno ne pokažu točnim.

(2) Zabranjeni su svi oblici osvete nad osobama iz članka 6. ovoga zakona, uključujući prijetnje osvetom i pokušaje osvete, među ostalim posebno onih u obliku:

- a) privremenog udaljavanja, otpuštanja, razrješenja ili jednakovrijednih mjera,
- b) nazadovanja ili uskraćivanja mogućnosti za napredovanje,
- c) prijenosa dužnosti, promjene mjesta rada, smanjenja plaće, promjene radnog vremena,
- d) uskraćivanja mogućnosti za osposobljavanje,
- e) negativne ocjene rada ili preporuke za zapošljavanje,
- f) nametanja ili određivanja mjere zbog prijestupa ili povrede radne obveze ili disciplinske mjere, uključujući i financijsku sankciju,
- g) prisile, zastrašivanja, uznemiravanja ili izoliranja,
- h) diskriminacije, stavljanja u nepovoljni položaj ili nepravедnog tretmana,
- i) nepretvaranja ugovora o radu na određeno vrijeme u ugovor na neodređeno vrijeme ako je radnik imao legitimno očekivanje da će mu se ponuditi stalno zaposlenje,
- j) neproduženja ugovora o radu na određeno vrijeme ili njegova prijevremenog raskida,
- k) štete, uključujući štetu za ugled osobe, osobito na društvenim mrežama, ili financijskog gubitka, uključujući gubitak poslovanja i gubitak prihoda,
- l) stavljanja na crnu listu na temelju neformalnog ili formalnog sektorskog sporazuma ili sporazuma koji se primjenjuje na cijelu industriju, što može značiti da osoba u budućnosti neće moći naći posao u tom sektoru ili industriji,
- m) prijevremenog raskida ugovora o nabavi robe ili usluga ili njegova poništavanja,
- n) poništavanja licence ili dozvole,
- o) psihijatrijskih ili liječničkih upućivanja.

Članak 21. (Interni postupak zaštite)

(1) Smatrat će se da je postupak interne zaštite pokrenut kada osoba koja trpi štetne radnje iz članka 20. stavak (2) ovoga zakona, podnese zahtjev odgovornoj, odnosno ovlaštenoj osobi.

(2) Zahtjev iz stavka (1) ovoga članka podnosi se u roku od 30 dana od dana saznanja za štetnu radnju.

(3) Odgovorna, odnosno ovlaštena osoba je obvezna odlučiti o zahtjevu u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.

(4) U slučaju da odgovorna, odnosno ovlaštena osoba utvrdi osnovanost zahtjeva iz stavka (1) ovoga članka dužna je bez odlaganja poduzeti mjere i aktivnosti kojima će se otkloniti štetna radnja i njene posljedice.

(5) Ukoliko podnositelj zahtjeva iz stavka (1) ovoga članka nije zadovoljan odlukom koju je odgovorna, odnosno ovlaštena osoba donijela u postupku interne zaštite, ili

ukoliko odgovorna odnosno ovlaštena osoba ne donese odluku u roku iz stavka (3) ovoga članka, podnositelj zahtjeva iz stavka (1) ovoga članka može pokrenuti eksterni postupak zaštite.

Članak 22.
(Eksterni postupak zaštite)

- (1) Postupak eksterne zaštite pokreće osoba koja trpi štetne radnje iz članka 20. stavak (2) ovoga zakona podnošenjem tužbe nadležnom sudu.
- (2) Tužba iz stavka (1) ovoga članka podnosi se u roku od pet mjeseci od dana saznanja za štetnu radnju, a najkasnije u roku od tri godine od dana nastanka štetne radnje.

Članak 23.
(Načelo žurnosti sudskog postupka)

Postupak sudske zaštite je žuran.

Članak 24.
(Mjesna nadležnost)

- (1) Na postupke sudske zaštite prava prijavitelja nepravilnosti i prava drugih osoba koje trpe štetnu radnju shodno će se primjenjivati odredbe Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15).
- (2) Pored suda opće mjesne nadležnosti, nadležan je i sud na čijem području tužitelj ima prebivalište ili boravište.

Članak 25.
(Tužbeni zahtjev)

- 1) Tužbom iz članka 22. stavak (1) ovoga zakona osoba iz članka 6. ovoga zakona može istaknuti jedan ili više sljedećih zahtjeva:
- a) da se utvrdi da je u svezi sa prijavljivanjem nepravilnosti došlo do ugrožavanja ili povrede njenih prava ili da je stavljena u nepovoljniji položaj, odnosno da je nastala štetna radnja iz članka 20. stavak (2) ovoga zakona,
 - b) da sud poništi konkretan akt, zabrani vršenje ili ponavljanje radnje ili naloži poduzimanje drugih konkretnih mjera i radnji radi uklanjanja štetne radnje, uključujući i uspostavljanje prijašnjeg stanja,
- (2) Osoba iz članka 6. ovoga zakona tužbom može tražiti i:
- a) naknadu materijalne i nematerijalne štete od tuženog,
 - b) objavljivanje presude donesene u tom postupku u sredstvima javnog informiranja na teret tuženog, te na naslovnoj službenoj Internet stranici tuženog u trajanju od 30 dana.

Članak 26.
(Teret dokazivanja)

Tužitelj je dužan samo učiniti vjerojatnim da između prijave nepravilnosti i štetne radnje postoji uzročno - posljedična veza, teret dokazivanja da uzročno - posljedična veza ne postoji leži na suprotnoj strani.

Članak 27.
(Mjere osiguranja)

Tužitelj može podnijeti sudu prijedlog za izricanje mjera osiguranja prava prije pokretanja postupka eksterne zaštite prava ili tijekom tog postupka.

Članak 28.
(Oslobađanje od prethodnog snošenja troškova i davanja jamstva)

Predlagatelj osiguranja oslobođen je od prethodnog snošenja troškova u postupku osiguranja i davanja jamstva, kao uvjeta za određivanje i provedbu mjere osiguranja.

Članak 29.
(Vrste mjera osiguranja)

(1) Mjere osiguranja su:

- a) odgađanje izvršenja akta odgovorne osobe,
- b) nalog odgovornoj osobi da zabrani i osigura zabranu vršenja štetne radnje,
- c) nalog odgovornoj osobi da poduzme radnje radi otklanjanja posljedica štetnih radnji, uključujući i uspostavljanje prijašnjeg stanja,
- d) nalog odgovornoj osobi da se suzdrži od ponavljanja štetne radnje.

(2) Sud je ovlašten donijeti privremenu mjeru osiguranja i mjeru osiguranja sukladno odredbama Zakona o parničnom postupku, osim ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Članak 30.
(Rješenje o izricanju mjere osiguranja)

(1) O prijedlogu za izricanje mjere osiguranja sud odlučuje rješenjem u roku od osam dana od dana prijema prijedloga.

(2) Protiv rješenja iz stavka (1) ovoga članka dozvoljena je žalba u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

(3) Žalba iz stavka (2) ovoga članka ne odgađa izvršenje rješenja.

(4) Ukoliko je mjera osiguranja određena prije podnošenja tužbe, rješenjem iz stavka (1) ovoga članka određuje se rok ne dulji od 30 dana u kojem je predlagatelj obavezan podnijeti tužbu i dostaviti sudu dokaz da je pokrenuo postupak eksterne zaštite.

Članak 31.
(Pravni lijekovi u postupku eksterne zaštite)

(1) Protiv prvostupanjske odluke suda dopuštena je žalba u roku od 15 dana od dana dostavljanja odluke suda.

(2) Protiv drugostupanjske odluke suda uvijek je dopuštena revizija u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja drugostupanjske odluke suda.

Članak 32.
(Shodna primjena propisa)

Na pitanja postupka sudske zaštite koja nisu regulirana ovim zakonom, shodno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku.

IV. OBVEZA STRUČNOG OSPOSOBLJAVANJA, OBVEZA IZVJEŠTAVANJA I PREISPITIVANJA UČINKOVITOSTI POSTUPAKA PRIJAVLJIVANJA NEPRAVILNOSTI

Članak 33.
(Stručno osposobljavanje o zaštiti prijavitelja nepravilnosti)

(1) Centar za edukaciju sudaca i tužitelja Federacije Bosne i Hercegovine osigurava stručno osposobljavanje sudaca i tužitelja iz oblasti zaštite prijavitelja nepravilnosti.

(2) Agencija za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine osigurava stručno osposobljavanje državnih službenika i namještenika iz oblasti zaštite prijavitelja nepravilnosti.

(3) Gospodarske komore i udruge poslodavaca mogu provoditi programe edukacije o zaštiti prijavitelja nepravilnosti u privatnom sektoru.

Članak 34.
(Obveza izvještavanja)

(1) Odgovorna, odnosno ovlaštena osoba dužna je voditi evidenciju o svim zaprimljenim prijavama nepravilnosti, broju provedenih postupaka u radnom okruženju i njihovim ishodima u organima i tijelima općine, grada i kantona, i poslovnim subjektima sa sjedištem u kantonu, te izvješće o njima dostaviti jednom godišnje nadležnom tijelu kantona.

(2) Odgovorna, odnosno ovlaštena osoba dužna je voditi evidenciju o svim zaprimljenim prijavama nepravilnosti, broju provedenih postupaka u radnom okruženju i njihovim ishodima u organima i tijelima Federacije i društvima sa većinskim udjelom kapitala Federacije, te izvješće o njima dostaviti jednom godišnje nadležnom tijelu Federacije.

(3) Nadležno tijelo kantona i Federacije dužno je Federalnom ministarstvu pravde jednom godišnje podnijeti izvješće o: broju prijava u eksternoj zaštiti, broju i ishodu postupaka proizišlih iz tih prijava i broju i ishodu sudskih postupaka.

Članak 35. (Preispitivanje učinkovitosti postupaka)

Federalno ministarstvo pravde će najmanje jednom u tri godine preispitati učinkovitost postupaka za zaprimanje prijava i daljnje postupanje temeljem njih, i dostaviti izvješće Vladi Federacije Bosne i Hercegovine.

V. KAZNE NE ODREDBE

Članak 36. (Prekršaji poslodavca)

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 50.000,00 KM kaznit će se pravna osoba - poslodavac ako:

- a) ne uspostavi sustav internog prijavljivanja nepravilnosti (članak 15.),
- b) ne donese opći akt (članak 16. stavak (1)),
- c) ne odredi ovlaštenu osobu ako ima više od 30 radno angažiranih osoba (članak 16. stavak (2)),
- d) opći akt ne učini dostupnim svim osobama u radnom okruženju (članak 16. stavak (3)),
- e) poduzima ili ne sprječava poduzimanje štetnih radnji prema prijavitelju i osobama koje sukladno ovom zakonu uživaju zaštitu (članak 20.),
- f) ne postupi po rješenju kojim se određuje mjera osiguranja (članak 30.),
- g) ne osigura uvjete za vođenje evidencije o svakoj zaprimljenoj prijavi nepravilnosti (članak 34.),

(2) Za prekršaj iz stavka (1) ovoga članka novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 do 10.000,00 KM kaznit će se i odgovorna osoba kod pravne osobe.

(3) Poslodavac - fizička osoba kaznit će se za prekršaj iz stavka (1) ovoga članka novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 do 10.000,00 KM.

Članak 37. (Prekršaji odgovorne ili ovlaštene osobe u postupku internog prijavljivanja nepravilnosti i postupku interne zaštite)

Novčanom kaznom od 1.000,00 do 10.000,00 KM kaznit će se odgovorna ili ovlaštena osoba koja u postupku internog prijavljivanja nepravilnosti ili postupku interne zaštite:

- a) odbije primiti prijavu (članak 17. točka a)),
- b) bez odlaganja ne osigura zaštitu osobnih podataka i anonimnost prijavitelja nepravilnosti (članak 17. točka b)),

- c) u roku od sedam dana od dana podnošenja prijave ne izda prijavitelju potvrdu o primitku prijave (članak 17. točka c)),
- d) ne poduzme radnje u cilju otkrivanja, sprječavanja i suzbijanja nepravilnosti na koje je ukazao prijavitelj nepravilnosti (članak 17. točka d)),
- e) bez odlaganja ne poduzme mjere i aktivnosti kojima će se spriječiti ili otkloniti akt činjenja ili nečinjenja ako je utvrđeno nastupanje štetne radnje (članak 17. točka e)),
- f) ne poduzme mjere na utvrđivanju stegovne i materijalne odgovornosti osobe koja je ugrozila prava prijavitelja nepravilnosti, odnosno za koju je utvrđena odgovornost na temelju prijave nepravilnosti (članak 17. točka f)),
- g) u roku od 15 dana ne obavijesti prijavitelja o mjerama i aktivnostima koje su poduzete po podnesenoj prijavi (članak 17. točka g)),
- h) ne omogući prijavitelju uvid u spis predmeta (članak 17. točka h)),
- i) prijavu bez odlaganja ne proslijedi organu ukoliko sumnja da prijava ukazuje na izvršenje prekršaja ili druge nepravilnost (članak 17. točka i)),
- j) prijavu bez odlaganja ne proslijedi nadležnom organu ukoliko sumnja da prijava ukazuje na izvršenje kaznenog djela (članak 17. točka j)),
- k) prijavitelja nepravilnosti najkasnije u roku od tri mjeseca od dana podnošenja uredne prijave ne obavijesti o ishodu postupka (članak 17. točka k)),
- l) ne vodi evidenciju o zaprimljenim prijavama nepravilnosti i ishodima postupaka (članak 17. točka l)),
- lj) ne podnese izvješće o zaprimljenim prijavama nepravilnosti i ishodima postupaka sukladno odredbama ovoga zakona (članak 17. točka l)),
- m) u propisanom roku ne odluči o zahtjevu za internu zaštitu (članak 21. stavak (3)),
- n) nakon što utvrdi utemeljenost zahtjeva za internu zaštitu bez odlaganja ne poduzme mjere i aktivnosti kojima će se otkloniti štetna radnja i njene posljedice (članak 21. stavak (4)).

Članak 38. (Prekršaj prijavitelja nepravilnosti)

Novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 KM kaznit će se za prekršaj fizička osoba koja prijavljuje ili javno razotkriva informacije za koje u momentu podnošenja prijave zna da su lažne, osim ako se ne radi o kaznenom djelu.

Članak 39. (Nadzor)

Inspekcijski nadzor nad provedbom ovoga zakona vrši Federalna uprava za inspekcijske poslove.

Članak 40.
(Prihod od novčanih kazni)

Prihodi od novčanih kazni izrečenih sukladno ovom zakonu pripadaju proračunu Federacije Bosne i Hercegovine.

VI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 41.
(Odnos federalnog i kantonalnih zakona)

Kantoni koji su do dana stupanja na snagu ovoga zakona donijeli propise o zaštiti prijavitelja nepravilnosti dužni su te propise uskladiti sa načelima ovoga zakona u roku od šest mjeseci od dana njegova stupanja na snagu.

Članak 42.
(Obveza donošenja podzakonskog i općeg akta)

- (1) Federalni ministar pravde dužan je podzakonski akt iz članka 17. stavak (2) ovoga zakona donijeti u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovoga zakona.
- (2) Pravne osobe dužne su donijeti opći akt iz članka 16. stavak (3) u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Članak 43.
(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Federacije BiH“.

**OBRAZLOŽENJE
NACRTA ZAKONA O ZAŠTITI PRIJAVITELJA NEPRAVILNOSTI U FEDERACIJI
BOSNE I HERCEGOVINE**

I. - USTAVNI TEMELJ ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni temelj za donošenje Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon) sadržan je u odredbama članka IV.A.20.(1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine prema kojem je Parlament Federacije Bosne i Hercegovine nadležan za donošenje zakona o vršenju funkcija federalne vlasti. Kako se Zakonom, između ostalog, uređuje i postupak zaštite prijavitelja nepravilnosti pred nadležnim sudovima, dodatni ustavni temelj za donošenje ovoga propisa nalazi se i u odredbi članka IV.C.3. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine prema kojoj će pravila postupka potrebna da bi se osigurala jednakost u postupanju kao i temeljni principi pravičnosti u postupcima pred sudovima biti uređena zakonima Federacije.

II. – RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Razlozi za donošenje Zakona ogledaju se u činjenici da u Federaciji Bosne i Hercegovine ne postoje pravni, a niti institucijski mehanizmi kojima bi se osigurala efikasna zaštita prijavitelja nepravilnosti. Na razini Bosne i Hercegovine egzistira Zakon o zaštiti osoba koje prijavljuju korupciju u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 100/13), u Republici Srpskoj na snazi je Zakon o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju („Službeni glasnik RS“, broj: 62/17), a u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine Zakon o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, broj: 25/18), te je jedino na razini Federaciji Bosne i Hercegovine predmetna materija ostala u cijelosti neuređena. U Mišljenju (Avis) Europske komisije o prijavi Bosne i Hercegovine za članstvo u Europskoj uniji od 29.05.2019. godine definirano je 14 prioriteta koje je Bosna i Hercegovina dužna ispuniti u kontekstu procesa europskih integracija. U oblasti Vladavine prave kao jedan od prioriteta određeno je jačanje prevencije i borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala, uključujući i protiv pranja novca i terorizma, između ostalog i putem usvajanja i provođenja propisa o sukobu interesa i zaštiti prijavitelja nepravilnosti (Prioritet broj 7). Relevantni pravni okvir Europske unije sa kojim Bosna i Hercegovina ima obvezu uskladiti domaće zakonodavstvo je Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23.10.2019. godine o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije. Obradivač se prilikom pripreme Zakona rukovodio načelima i terminologijom propisanim Direktivom, te se ovim propisom stvara pravni temelj za suvremenu i učinkovitu zaštitu prijavitelja nepravilnosti koji u radnom okruženju nakon prijave nepravilnosti nerijetko budu izloženi različitim štetnim radnjama (otkaz ugovora o radu, nemogućnost napredovanja, premještaj, mobbing, posredna i neposredna diskriminacija i drugo) koje radnje se prema prijaviteljima nepravilnosti poduzimaju iz osвете. Federalnom ministarstvu pravde su prilikom pripreme Zakona stavljene na raspolaganje podrška i ekspertna pomoć Delegacije Europske unije u

Bosni i Hercegovini, Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Bosni i Hercegovini, kao i Misije OSCE – a u Bosni i Hercegovini, koja suradnja je rezultirala predloženim zakonskim tekstom.

III. - USKLAĐENOST PROPISA S EUROPSKOM PRAVNOM STEČEVINOM

Prilikom izrade nacrtu navedenog zakona, Federalno ministarstvo pravde imalo je u vidu Uredbu o Uredu Vlade Federacije BiH za zakonodavstvo i usklađenost s propisima Europske unije („Službene novine Federacije BiH“, br. 26/20 i 76/20) i Uredbu o postupku usklađivanja zakonodavstva Federacije BiH s pravnom stečevinom Europske unije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 98/16) i u tom smislu je izvršilo analizu europske pravne stečevine. Europska unija je usvojila Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. godine o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije (SL L 305, 26.11.2019.). Ovim zakonom se zakonodavstvo Federacije Bosne i Hercegovine djelomično usklađuje sa predmetnom Direktivom, pri čemu se potpuna usklađenost očekuje u nastavku procesa pridruživanja Bosne i Hercegovine u punopravno članstvo Europskoj uniji.

IV. - OBRAZLOŽENJE POJEDINIH PRAVNIH RJEŠENJA

Strukturu Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine čini ukupno šest poglavlja:

Poglavlje I. „Temeljne odredbe“ obuhvata članke 1. do 11. kojima je kao predmet Zakona propisana zaštita prijavitelja nepravilnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine, postupci prijave nepravilnosti, opseg zaštite prijavitelja nepravilnosti, postupci zaštite prava prijavitelja nepravilnosti, obveze subjekata na koje se odnosi ovaj zakon, kao i druga pitanja od značaja za zaštitu prijavitelja nepravilnosti (članak 1.). Člankom 2. se utvrđuje djelomična usklađenost ovoga zakona sa Direktivom Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. godine o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije, Pročišćena verzija od 11.03.2024. godine, imajući u vidu da predmetni zakon predstavlja jedan od prioriternih zakona koje je na razini Federacije Bosne i Hercegovine potrebno usvojiti u procesu integracije Bosne i Hercegovine u punopravno članstvo u Europskoj uniji. Zatim se člankom 3. kao svrha Zakona definira osiguranje učinkovitog sustava zaštite prijavitelja nepravilnosti od bilo kojeg oblika ugrožavanja ili povrede prava prijavitelja i drugih osoba koje, sukladno ovom zakonu, uživaju zaštitu koja bi mogla biti u svezi sa prijavom nepravilnosti kojima se povrjeđuje javni interes, uključujući i prijavu nepravilnosti koja se odnosi na poduzimanje koruptivnih radnji, kršenje ljudskih prava, kao i zlouporabu službenih ovlasti ili službenog položaja. Člankom 4. Zakona propisani su temeljni pojmovi koji se koriste u ovom zakonu, a koji u terminološkom smislu predstavljaju novinu u zakonodavstvu Federacije Bosne i Hercegovine.

Tako se „prijavom nepravilnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine“ smatra otkrivanje informacija o povredi prava koja se odnosi na sljedeća područja: javnu nabavu, financijske usluge, proizvode i tržišta, sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma sigurnost i sukladnost proizvoda, sigurnost prometa, zaštitu okoliša, zaštitu

od zračenja i nuklearnu sigurnost, sigurnost hrane i hrane za životinje, zdravlje i dobrobit životinja, javno zdravlje, zaštitu potrošača, zaštitu privatnosti i osobnih podataka, te sigurnost mrežnih i informacijskih sustava, uključujući i informacije o korupciji, kršenju ljudskih prava, zlouporabi službenih ovlasti ili službenog položaja. Pod „internim prijavljivanjem nepravilnosti“ smatra se prijavljivanje kojim prijavitelj obavještava odgovornu ili ovlaštenu osobu o saznanjima temeljem kojih ima razumno uvjerenje da je u radnom okruženju nepravilnost pokušana, izvršena ili je u tijeku. „Eksternim prijavljivanjem nepravilnosti“ prijavitelj obavještava organe nadležne za provedbu inspekcijskog nadzora, organe unutarnjih poslova, tužiteljstva, tijela za borbu protiv korupcije i drugih nepravilnosti i druge organe u Federaciji BiH o saznanjima temeljem kojih ima razumno uvjerenje da je u radnom okruženju nepravilnost pokušana, izvršena ili je u tijeku. „Javnim razotkrivanjem“ prijavitelj informacije o nepravilnostima razotkriva putem sredstava javnog informiranja ili na drugi način čini javno dostupnim informacije o nepravilnosti koja je pokušana, izvršena ili je u tijeku. Pod „prijaviteljem“ podrazumijevamo fizičku osobu koja prijavljuje ili javno razotkriva informacije o povredama stečene u okviru aktivnosti povezanih s poslom, a pod uvjetima propisanim Zakonom, pored prijavitelja, pravnu zaštitu uživaju i „povezane osobe“ pod kojima se podrazumijevaju pomagači prijavitelja nepravilnosti, srodnici, kolege i sve druge osobe povezane s prijaviteljem nepravilnosti koje bi mogle pretrpjeti osvetu u radnom okruženju, pravni subjekti u vlasništvu prijavitelja nepravilnosti, za koje prijavitelji nepravilnosti rade ili s kojima su prijavitelji na drugi način povezani u radnom okruženju. „Prijaviteljev pomagač“ je fizička osoba koja pomaže prijavitelju u postupku prijavljivanja u radnom okruženju, te čija bi pomoć trebala biti povjerljiva. „Prijavljena osoba“ znači fizička ili pravna osoba koja je u prijavi ili pri javnom razotkrivanju navedena kao osoba koja je počinila povredu ili s kojom je ta osoba povezana. „Radno okruženje“ označava profesionalne aktivnosti u javnom ili privatnom sektoru u okviru kojih, neovisno o prirodi tih aktivnosti, osobe stječu informacije o nepravilnostima i u okviru kojih bi te osobe mogle doživjeti osvetu ako prijave takve nepravilnosti, uključivši situaciju kada je aktivnost u međuvremenu prestala ili neposredno treba ili je trebala započeti. Takve aktivnosti posebno uključuju osobe u radnom odnosu, osobe koje imaju položaj samozaposlenih osoba, imatelje dionica i poslovnih udjela, kao i osobe koje su članovi upravnog, upravljačkog ili nadzornog tijela trgovačkog društva, uključujući neizvršne članove, te volontere i plaćene ili neplaćene vježbenike, osobe koje rade pod nadzorom i u skladu s uputama ugovaratelja, podugovaratelja i dobavljača i osobe koje na bilo koji način sudjeluju u djelatnostima pravne ili fizičke osobe. „Prijavljena osoba“ je fizička ili pravna osoba koja je u prijavi ili pri javnom razotkrivanju navedena kao osoba koja je počinila povredu ili s kojom je ta osoba povezana. Pod pojmom „osveta“ Zakon podrazumijeva svaku izravnu ili neizravnu štetnu radnju ili propust u radnom okruženju potaknutu internim ili eksternim prijavljivanjem ili javnim razotkrivanjem koja uzrokuje ili može uzrokovati neopravdanu štetu prijavitelju. „Odgovorna osoba“ je osoba u organu javne vlasti, gospodarskom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je s obzirom na njenu dužnost ili temeljem posebne ovlasti povjeren određeni krug poslova koji se odnose na primjenu zakona ili podzakonskih propisa, ili općeg akta organa javne uprave, gospodarskog društva ili druge pravne osobe u upravljanju i rukovanju imovinom, ili se odnose na rukovođenje proizvodnjom ili nekom drugom gospodarskom djelatnošću ili na nadzor nad njima, a „ovlaštena osoba“ je osoba ovlaštena od strane odgovorne osobe za postupanje po prijavama prijavitelja nepravilnosti. Prijavitelj nepravilnosti ima na raspolaganju mogućnost da nepravilnost prijavi internim ili eksternim putem, kao i

da javno razotkrije informacije o nepravilnosti. „Povezanom osobom“ smatraju se, pored pomagača prijavitelja nepravilnosti, i njegovi srodnici, kolege i sve druge osobe povezane s prijaviteljem nepravilnosti koje bi mogle pretrpjeti osvetu u radnom okruženju, pravni subjekti u vlasništvu prijavitelja nepravilnosti, za koje prijavitelji nepravilnosti rade ili s kojima su prijavitelji na drugi način povezani u radnom okruženju. O “razumnom uvjerenju” kao standardu prema kojem se cijeni opravdanost podnošenja prijave nepravilnosti će biti riječ ako je prijavitelj nepravilnosti imao opravdan razlog vjerovati da su prijavljene informacije o povredama istinite u trenutku prijave i da su te informacije obuhvaćene područjem primjene.

Člancima 5. do 11. Zakona propisana su temeljna načela o zaštiti prijavitelja nepravilnosti: Načelo društvene odgovornosti prema kojem svaka osoba ima pravo prijaviti bilo koje kršenje zakona ili propisa u javnom ili privatnom sektoru za koje sazna na posredan ili neposredan način (članak 5.) Načelom zaštite prijavitelja nepravilnosti određeni su uvjeti i rokovi koji moraju biti ispunjeni da bi prijavitelj uživao zaštitu sukladno ovom zakonu, kao i krug osoba koje također uživaju zaštitu, iako same nisu prijavitelji nepravilnosti, ali su učinile vjerojatnim da je prema njima iz osвете poduzeta štetna radnja (članak 6.), Načelo obveznosti postupanja po prijavi nepravilnosti propisano je člankom 7., a Načelo žurnosti postupka zaštite prijavitelja nepravilnosti člankom 8. Zakona. Načelo zabrane sprječavanja prijavljivanja nepravilnosti propisano je člankom 9. Zakona. Člankom 10. Zakona uređeno je Načelo zabrane zlouporabe prijavljivanja nepravilnosti, te se smatra da je zlouporaba naročito izvršena ako je prijavitelj dostavio informaciju o nepravilnosti za koju u momentu podnošenja zna da je lažna. Osoba protiv koje je podnesena lažna prijava nepravilnosti ima pravo na naknadu štete u skladu sa općim odredbama o naknadi štete.

Poglavlje II. naziva “Prijavljivanje nepravilnosti” sadrži odredbe članaka 11. do 20. Zakona. Prijava nepravilnosti podrazumijeva pisano ili usmeno obavještenje koje sadrži podatke o nepravilnostima, odnosno informacije o saznanjima i okolnostima temeljem kojih prijavitelj nepravilnosti ima razumno uvjerenje da je nepravilnost iz članka 4. točka a) Zakona pokušana, izvršena ili je njeno izvršenje u tijeku, a koja može biti podnesena i anonimno (čl. 11. i 12.). U svezi sa zaštitom osobnih podataka prijavitelja nepravilnosti, propisana je obveza odgovorne ili ovlaštene, ali i svake druge osobe da štite osobne podatke prijavitelja nepravilnosti ili povezane osobe, odnosno podatke temeljem kojih se može otkriti njihov identitet. Ako je tijekom postupka nužno otkriti identitet prijavitelja nepravilnosti, odgovorna ili ovlaštena osoba dužna je prethodno o tome, prije otkrivanja identiteta, obavijestiti prijavitelja nepravilnosti. Zaštita osobnih podataka prijavitelja proteže se i na anonimne prijavitelje čiji identitet bude naknadno otkriven (članak 13.). Člankom 14. Zakona propisane su vrste zaštićenog prijavljivanja nepravilnosti u koje ubrajamo interno prijavljivanje nepravilnosti, eksterno prijavljivanje nepravilnosti i javno razotkrivanje nepravilnosti. Nepravilnost se može prijaviti putem internog ili eksternog prijavljivanja nepravilnosti, a prijavitelj ima pravo istovremeno podnijeti i internu i eksternu prijavu nepravilnosti. Internom prijavom nepravilnosti, prijavitelj obavještava odgovornu ili ovlaštenu osobu o saznanjima temeljem kojih ima razumno uvjerenje da je u radnom okruženju pokušana ili izvršena nepravilnost ili je njeno izvršenje u tijeku. Odgovorna ili ovlaštena osoba dužna je prijavitelju u roku od sedam dana od dana primitka prijave izdati potvrdu o primitku. Odgovorna ili ovlaštena osoba pozvat će prijavitelja nepravilnosti da u roku od 15 dana prijavu nepravilnosti dopuni, ukoliko ista ne sadrži sve potrebne podatke. Ukoliko prijavitelj nepravilnosti u ovom roku ne dopuni prijavu, odgovorna ili ovlaštena osoba će na temelju raspoloživih informacija odlučiti o daljnjem postupku po

zaprimljenoj prijavi. Propisano je obvezno postupanje i po prijavama koje su anonimne, s tim što odgovorna ili ovlaštena osoba ne smije poduzimati radnje utvrđivanja identiteta prijavitelja (članak 15.). Člankom 16. propisana je obveza svake pravne osobe koja ima više od 30 radno angažiranih da odredi osobu koja je ovlaštena provoditi postupke po prijavama nepravilnosti. Za pravne osobe sa manje od 30 radno angažiranih za vođenje postupka po prijavama nadležna je odgovorna osoba u pravnoj osobi. Rad i osposobljavanje ovlaštenih osoba u postupku po prijavama uredit će se općim aktom pravne osobe, sukladno zakonu, koji akt mora biti lako dostupan svim osobama iz radnog okruženja, razumljiv i učinkovit. Člankom 17. su propisane obveze odgovorne ili ovlaštene osobe u internom postupku prijavljivanja nepravilnosti. Povreda obveza normiranih člankom 17. Zakona predstavlja prekršaj za koje Zakon propisuje novčanu kaznu, što je bliže uređeno Kaznenim odredbama Zakona.

U svezi s eksternim prijavljivanjem nepravilnosti, čija je suština da se prijava nepravilnosti podnosi organima nadležnim za provedbu inspekcijskog nadzora, organima unutarnjih poslova, tužiteljstvima, tijelima za borbu protiv korupcije i drugih nepravilnosti i drugim organima u Federaciji BiH, člankom 18. Zakona regulirana je obveza tih organa da bez odgode, a u svakom slučaju unutar sedam dana od primitka potvrde, izdaju potvrdu o primitku prijave, izuzev ako prijavitelj nepravilnosti izričito zatraži suprotno ili nadležno tijelo opravdano vjeruje da bi se potvrdom primitka prijave ugrozila zaštita identiteta prijavitelja. Stavkom (2) ovoga članka uređen je postupak nadležnog organa po prijavi, a stavkom (3) obveza nadležnog organa da eksterni postupak okonča u roku od tri mjeseca, odnosno u složenim predmetima u roku od šest mjeseci, te prijavitelja obavijesti o ishodu postupka, sukladno Zakonu. Člankom 19. uređeno je javno razotkrivanje nepravilnosti kao vrsta zaštićenog prijavljivanja kod kojeg se otkrivanje nepravilnosti vrši putem sredstava javnog informiranja ili se na drugi način javnosti čine dostupnim informacije o nepravilnosti koja je pokušana, izvršena ili je njeno izvršenje u tijeku, kao i uvjeti pod kojima takav prijavitelj uživa pravo na zaštitu.

Poglavlje III. "Zabrana osvete i postupci zaštite prijavitelja nepravilnosti" obuhvata članke 20. do 32. Zakona. Člankom 20. propisana je zabrana osvete prijavitelju nepravilnosti i drugim osobama koje uživaju zaštitu, te nitko ne može biti izložen štetnoj radnji zbog prijave nepravilnosti ili zato što je poduzeo radnje u svrhu prijavljivanja nepravilnosti, čak i ako se navodi prijave naknadno ne pokažu točnim. Zabranjeni su svi oblici osvete, uključujući prijetnje osvetom i pokušaje osvete zbog podnesene prijave nepravilnosti. U svrhu zaštite od osvete, Zakonom su propisani interni i eksterni postupak zaštite. Sukladno odredbama članka 21. Zakona postupak interne zaštite smatra se pokrenutim kada osoba koja trpi štetne radnje podnese zahtjev odgovornoj, odnosno ovlaštenoj osobi, i to u roku od 30 dana saznanja za štetnu radnju. Kada odgovorna, odnosno ovlaštena osoba utvrdi utemeljenost zahtjeva dužna je bez odlaganja poduzeti mjere sprječavanja štetne radnje i njenih posljedica po prijavitelja nepravilnosti, te u roku od 30 dana okončati postupak interne zaštite. Podnositelj internog zahtjeva za zaštitu koji nije zadovoljan odlukom donesenom u internom postupku ili o čijem zahtjevu za zaštitu nije odlučeno u Zakonom propisanom roku može pokrenuti eksterni postupak zaštite. Člankom 22. Zakona određeno je da se eksterni postupak zaštite pokreće podnošenjem tužbe nadležnom sudu, u roku od pet mjeseci od dana saznanja za štetnu radnju, a najkasnije u roku od tri godine od dana nastanka štetne radnje. Člankom 23. normirana je obveza žurnog postupanja u postupku eksterne zaštite, a člankom 24. mjesna nadležnost za postupke zaštite prava prijavitelja drugih osoba koje trpe štetnu radnju. Člankom 25. propisan je sadržaj

tužbenog zahtjeva, te petit tužbe može sadržavati jedan ili više tužbenih zahtjeva: da se utvrdi da je u svezi sa prijavljivanjem nepravilnosti došlo do ugrožavanja ili povrede njenih prava ili da je stavljena u nepovoljniji položaj, odnosno da je nastala štetna radnja, kao i da sud poništi konkretan akt, zabrani vršenje ili ponavljanje radnje ili naloži poduzimanje drugih konkretnih mjera i radnji radi uklanjanja štetne radnje, uključujući i uspostavljanje prijašnjeg stanja. Pored toga, tužbom se može tražiti i naknada materijalne i nematerijalne štete, te objavljivanje presude donesene u tom postupku u sredstvima javnog informiranja na teret tuženog, te na naslovnoj službenoj Internet stranici tuženog u trajanju od 30 dana. Članak 26. sadrži pravilo o teretu dokazivanja. Člancima 27. do 31. uređene su mjere osiguranja koje sud može odrediti prije pokretanja postupka eksterne zaštite prava ili tijekom postupka (članak 27.), oslobađanje od prethodnog snošenja troškova i davanja jamstva (članak 28.), vrste mjera osiguranja (članak 29.), rješenje o izricanju mjere osiguranja (članak 30.) i pravni lijekovi u postupku eksterne zaštite. U svezi sa pravnim lijekovima, Zakonom je propisano da je protiv prvostupanjske odluke suda dopuštena žalba u roku od 15 dana od dana dostavljanja odluke sude, a da je protiv drugostupanjske odluke suda uvijek dopuštena revizija u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja drugostupanjske odluke (članak 31.). Člankom 32. propisano je da će se na pitanja postupka sudske zaštite koja nisu regulirana ovim zakonom, shodno primijeniti odredbe Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15).

U Poglavlje IV. „Obveza stručnog osposobljavanja, obveza izvještavanja i preispitivanja učinkovitosti postupaka prijavljivanja nepravilnosti“ inkorporirani su članci 33. do 35. Zakona. Člankom 33. propisana je obveza Centra za edukaciju sudaca i tužitelja Federacije Bosne i Hercegovine, kao i Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine da osigura stručno osposobljavanje o zaštiti prijavitelja nepravilnosti za suce i tužitelje, odnosno državne službenike i namještenike, te mogućnost gospodarskih komora i udruga poslodavaca da edukacije ove vrste organiziraju za osobe angažirane u privatnom sektoru. Člankom 34. uređena je obveza izvještavanja o postupcima po prijavama nepravilnosti na način da je odgovorna, odnosno ovlaštena osoba dužna voditi evidenciju o svim zaprimljenim prijavama nepravilnosti, broju provedenih postupaka u radnom okruženju i njihovim ishodima u organima i tijelima općine, grada i kantona, i poslovnim subjektima sa sjedištem u kantonu, te izvješće o njima dostaviti jednom godišnje nadležnom tijelu kantona. Nadalje, odgovorna, odnosno ovlaštena osoba dužna je voditi evidenciju o svim zaprimljenim prijavama nepravilnosti, broju provedenih postupaka u radnom okruženju i njihovim ishodima u organima i tijelima Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), i društvima sa većinskim udjelom kapitala Federacije, te izvješće o njima dostaviti jednom godišnje nadležnom tijelu Federacije. Nadležno tijelo kantona i Federacije dužno je Federalnom ministarstvu pravde jednom godišnje podnijeti izvješće o: broju prijavi u eksternoj zaštiti, broju i ishodu postupaka proizišlih iz tih prijavi i broju i ishodu sudskih postupaka. Člankom 35. propisana je obveza Federalnog ministarstva pravde da najmanje jednom u tri godine preispita učinkovitost postupaka za zaprimanje prijavi i daljnje postupanje temeljem njih, te o tome dostavi izvješće Vladi Federacije Bosne i Hercegovine.

Poglavlje V. „Kaznene odredbe“ obuhvata članke 36. do 40. Zakona. Člankom 36. propisani su prekršaji i novčane kazne za poslodavca, to jest poslodavca – pravnu osobu i odgovornu osobu u pravnoj osobi, te poslodavca – fizičku osobu u svezi sa zaštitom prijavitelja nepravilnosti. Raspon novčanih kazni za poslodavca – pravnu osobu propisan je u iznosu od 10.000,00 do 50.000,00 KM, za odgovornu

osobu u pravnoj osobi u rasponu od 1.000,00 do 10.000,00, kao i za poslodavca - fizičku osobu. Člankom 37. regulirani su prekršaji odgovorne ili ovlaštene osobe u postupku internog prijavljivanja nepravilnosti i postupku interne zaštite, za koje je propisana novčana kazna u rasponu od 1.000,00 do 10.000,00 KM. Člankom 38. propisana je novčana kazna u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 KM za prijavitelja nepravilnosti koji prijavi ili javno razotkrije informacije za koje u momentu podnošenja prijave zna da su lažne, osim ako se ne radi o kaznenom djelu. Člankom 39. za provođenje inspeksijskog nadzora nad provedbom ovoga zakona kao nadležna je određena Federalna uprava za inspeksijske poslove, a člankom 40. da prihodi od novčanih kazni pripadaju proračunu Federacije Bosne i Hercegovine.

Poglavlje VI. „Prijelazne i završne odredbe“ sadrži članke 41. do 43. Zakona kojima je propisano da su kantoni koji su usvojili propise o zaštiti prijavitelja nepravilnosti dužni te propise uskladiti s odredbama ovoga zakona u roku od šest mjeseci od dana njegova stupanja na snagu (članak 41.), da je federalni ministar pravde dužan u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu zakona donijeti podzakonski akt o postupanju sa prijavom u internom postupku prijavljivanja, načinu ostvarenja prava podnositelja prijave, obveza odgovorne ili ovlaštene osobe i načinu izvještavanja, a pravni subjekti opći akt o radu i osposobljavanju ovlaštene osobe u roku od šest mjeseci od dana stupanja Zakona na snagu (članak 42.), kao i da Zakon o prijaviteljima nepravilnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH“ (članak 43.).

V. - FINACIJSKA SREDSTVA

Za provedbu ovoga zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u proračunu Federacije Bosne i Hercegovine.